TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Chùa Quán Tình – ngọn đèn thiền giữa lòng phố thị Long Biên

ISSN: 2734-9195 10:05 26/06/2025

Trong thời đại mà người ta thường tìm đến những ngôi chùa nổi tiếng với quy mô lớn để "check-in tâm linh", thì chùa Quán Tình như một lời nhắc dịu dàng: sự tỉnh thức không nằm ở hình tướng bên ngoài, mà ở khả năng quay về với chính mình.

Tác giả: **Vũ Nguyễn Khôi**

Một thoáng lặng giữa lòng Hà Nội

Giữa nhịp sống hối hả của quận Long Biên – nơi cầu Chương Dương nối nhịp đôi bờ thành phố hiện đại – vẫn có một khoảng lặng sâu thẳm tồn tại như một đóa sen giữa phố: Chùa Quán Tình.

Không cần mái chùa uy nghi đồ sộ, không ẩn mình giữa núi non hiểm trở, nơi đây hiện hữu mộc mạc giữa khu dân cư, như một tiếng chuông nhắc nhở sự có mặt của đạo giữa đời.

Tôi đến chùa vào một buổi sớm đầu mùa hạ. Từ đường Ngô Gia Tự rẽ vào, hương trầm đã phảng phất theo làn gió.

Tiếng kinh tụng đều đặn vang lên, hòa cùng tiếng chim non, tạo nên một thứ không gian mà người ta chỉ có thể gọi bằng một từ: An.

Chùa Quán Tình. Ảnh: Quốc Dũng

Dấu ấn lịch sử và nhân duyên khai sơn

Chùa Quán Tình tọa lạc tại phường Giang Biên, quận Long Biên, Hà Nội – vốn xưa kia là một vùng đất ven bãi sông Hồng, nơi người dân sinh sống bằng nghề nông, rất trọng tín ngưỡng dân gian. Theo các cụ cao niên kể lại, chùa có từ thế kỷ 17, được xây dựng trên một gò đất cao nhằm tránh lụt. "*Quán*" là trạm dừng chân, "*Tình*" là lòng thương mến – danh xưng ấy không chỉ là tên gọi, mà còn là tâm nguyện của người xưa khi dựng chùa: nguyện đem Phật pháp làm nơi nương tựa cho tình người giữa cuộc sống nhiều biến động.

Trải qua nhiều lần trùng tu – đặc biệt sau năm 1945 và gần đây nhất là vào đầu thế kỷ XXI – ngôi chùa vẫn giữ được cấu trúc tam quan, tiền đường, hậu cung, nhà tổ, và nhà giảng. Điều đáng quý là mỗi đợt tu sửa đều có sự góp sức của người dân địa phương, như một minh chứng cho tình cảm keo sơn giữa đạo và đời.

Niên đại Cảnh Thịnh năm 8 (1800) đã ghi dấu trên một quả chuông đồng cổ kính được lưu giữ tại chùa. Bài minh chuông khắc trên thân chuông không chỉ ghi lại sự kiện đúc chuông mà còn là một tác phẩm văn học giá trị, với những câu thơ ca ngợi vẻ đẹp của chốn thiền môn và sự đoàn kết của người dân. Quả chuông cổ còn lưu giữ tại chùa là một tác phẩm nghệ thuật độc đáo, phản ánh trình độ cao của nghệ thuật đúc đồng thời Tây Sơn. Đồng thời, hiện vật góp phần làm phong phú kho tàng mỹ thuật cổ truyền của dân tộc.

Ngoài ra, chùa còn lưu giữ bộ sưu tập hiện vật quý giá gồm ba tấm bia hậu, một Thạch Đài trụ và hệ thống tượng Phật mang phong cách nghệ thuật triều đại Nguyễn (cuối thế kỷ 19).

Tấm bia hậu có niên đại sớm nhất lập năm Thịnh Đức thứ 3 (1655) là một báu vật vô giá. Trên tấm bia này, người ta đã khắc một bài thơ rất hay miêu tả cảnh đẹp của chùa và ghi danh những người công đức tiền, ruộng để tu sửa chùa.

Tấm bia đá không chỉ là bằng chứng lịch sử quý giá về sự tồn tại của chùa Quán Tình mà còn là một tác phẩm nghệ thuật độc đáo với những nét chạm khắc tinh xảo và bài thơ mang đậm dấu ấn thời đại.

Văn bia lập năm Ất Mùi 1775 có ghi: *"Nguyên xưa kia có bia chùa Thái Linh, triều trước lập dựng ngay gần sông, do nước xoáy lở mà bị thất lạc, nay cho sửa nền đất mà ghi lại các vật trong Tam bảo"*. Điều này cho thấy, vào giữa thế kỷ 17, chùa Quán Tình đã được tu sửa, mở rộng khuôn viên. Hơn nữa, trong giai đoạn từ năm 1655 đến năm 1775, chùa có sự chuyển dịch đến vị trí hiện nay.

Đây chính là những tư liệu vàng, tái hiện lịch sử làng xã và những biến đổi không ngừng của dòng chảy Thiên Đức. Qua đó, thế hệ sau có thể hiểu rõ hơn về những thăng trầm của ngôi chùa theo thời gian.

Cho đến năm 2012, cụm di tích đình, chùa Quán Tình đã được UBND Thành phố Hà Nội xếp hạng di tích lịch sử – văn hóa. Đây là một sự ghi nhận xứng đáng cho những giá trị văn hóa, lịch sử mà chùa Quán Tình Long Biên đã đóng góp.

Chùa Quán Tình. Ảnh: Quốc Dũng.

Không gian thiền và công hạnh hành trì

Điều đặc biệt ở chùa Quán Tình không nằm ở kiến trúc nguy nga mà ở không gian thiền định và tu học sâu sắc. Từ năm 2010, dưới sự hướng dẫn của chư Tăng thuộc Hệ phái Khất sĩ, ngôi chùa trở thành đạo tràng thực tập chính niệm đều đặn cho cư sĩ, nhân dân địa phương. Mỗi tuần đều có buổi thiền tọa, tụng kinh Di giáo và học Phật pháp.

Một vị sư tại chùa từng chia sẻ với tôi: *"Chúng tôi không muốn xây dựng một ngôi chùa chỉ để người ta đến cầu an, mà mong nơi đây trở thành một học xá, một thiền đường – nơi mỗi người dân đều có thể tìm lại chính mình."*

Câu nói ấy làm tôi nhớ đến lời dạy trong Kinh Tăng Chi Bộ (AN 4.256): *"Tự thắp đuốc lên mà đi, lấy chính pháp làm ngọn đèn soi sáng."* (Attadīpā viharatha, dhammadīpā – Tăng Chi Bộ, Chương 4, phẩm Đèn đuốc)

Tại chùa Quán Tình, mỗi người cư sĩ, phật tử thực tập chính niệm cũng chính là một ngọn đuốc nhỏ, nối tiếp ánh sáng phật pháp vào đời sống thường nhật.

Chùa Quán Tình. Ảnh: Quốc Dũng.

Gắn đạo với đời – ngôi chùa giữa lòng nhân sinh

Chùa Quán Tình không chỉ là nơi lễ Phật mà còn là một trung tâm kết nối cộng đồng. Vào mỗi mùa Vu Lan, Phật đản, Tết Nguyên Đán, chùa đều tổ chức khóa lễ, phát quà từ thiện, mời y bác sĩ về khám bệnh cho người nghèo. Đặc biệt,

trong mùa dịch Covid-19, chùa đã phát hàng trăm suất cơm chay miễn phí cho các khu cách ly tại Long Biên.

Chư Tăng nơi đây không "*đóng kín cổng thiền môn*", mà luôn đồng hành cùng dân sinh – đúng như tinh thần mà Tổ Bồ-đề-đạt-ma từng dạy: *"Không ở trên núi cũng có thể tu hành, miễn sao tâm không động giữa trần ai."*

Trong thời đại mà người ta thường tìm đến những ngôi chùa nổi tiếng với quy mô lớn để *"check-in tâm linh"*, thì chùa Quán Tình như một lời nhắc dịu dàng: sự tỉnh thức không nằm ở hình tướng bên ngoài, mà ở khả năng quay về với chính mình.

Ngôi chùa nhỏ giữa quận Long Biên ấy không náo nhiệt, nhưng có ánh mắt của người tu, có bước chân thiền của cư sĩ, có tiếng chuông giữa đời thường. Và như thế, nó vẫn đang âm thầm làm công việc của một ngọn đèn – soi sáng cho bao người đi trong sương mù của khổ đau và lầm tưởng.

Chùa Quán Tình. Ảnh: Quốc Dũng.

Tác giả: **Vũ Nguyễn Khôi**